

Куч-адолатда

Адл ила олам юзин обод қил!

2022 йил
8 декабрь,
пайшанба
№ 49 (927)

Ўзбекистон Республикаси Олий судининг ҳуқуқий газетаси

<http://www.kuch-adolatda.sud.uz>

1998 йил 29 августдан чиқа бошлаган.

Президент Шавкат Мирзиёев ер ости сувларини муҳофаза қилишга қаратилган чоратадирилар тақдимоти билан танишиди.

ЕР ОСТИ СУВЛАРИ МУҲОФАЗАСИ КУЧАЙТИРИЛАДИ

Ер ости сувлари табиат ва ахоли учун энг зарур чучук сув манбаларидан бири. Ўндан тартибсиз фойдаланиш оқибатида кўн жойларда ер ости суви камайиб кетмоқда. Навоий, Самарканд, Жиззах, Кашқадарё, Наманган, Фарғона ва Андикон вилоятларининг айрим худудларидаги сувларини таътифларидан бўйича геологияни кидирив ишлари амалга оширилади.

Шунга қарамай, жойларда рухсатсиз кудуклар бурғилаш, ер ости сувларидан назоратсиз ва ҳисобсиз фойдаланиш хамон давом этмоқда. Шу боис Президентимиз кўрсатмасига мувофиқ, ер ости сувлари муҳофазасини кучайтириш ва ундан фойдаланишини таомиллаштириш бўйича тақлифлар ишлаб чиқилди.

Яна бир янгилик – ер ости сувларининг ҳолатини кузатиб бориш, ҳавфли геологик жараёнлардан муҳофаза қилишнинг ягона тизимини яратиш мақсадидан давлат геологияни мониторинг хизмати ташкил этилади.

Умуман олганда, бу чоратадирилар ер ости сувларини камайиш жараёнини тўхтатиш ва бошқа ҳудудларда бундай ҳолат юзага келишининг олдини олишга хизмат қиласди.

Давлатимиз раҳбари бу тақлифларни маъқуллаб, сувдан ҳисобсиз фойдаланишга чек қўйиш, бу борада интизомни кучайтириш бўйича кўрсатмалар берди. Чучук сув манбаларини асрар ва ахоли учун узоқ муддатга етадиган захира яратиш мумхилигини таъкидлadi.

Хозигри кунда кудукларнинг 90 фойзида ҳисоблагич йўклиги сабабли ер ости сувлари сарфи тўғрисида аник маълумот тўплаш имкони бўлмаяти. Шунинг учун ер ости сувларидан фойдаланувчиларга 2024 йил 1 январга қадар ўз тасаруфидаги иншоотларни

ЎЗА

ИНСОНПАРVARЛИКНИНГ ЮКСАК НАМУНАСИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганинг 30 йиллиги муносабати билан давлатимиз томонидан олиб борилаётган инсонпарварлик сиёсатнинг амалий тасдиғи сифатида "Жазо муддатини ўтаетган, қилишига чин кўнгилдан пушаймон бўлган ва тузалиш йўлига қатъий ўтган бир гурӯх шахсларни афв этиш тўғрисида" ги Фармонини имзолади.

Фармонга мувофиқ, Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 93-моддаси 23-бандига асоссан содир этган жинояти учун жазони икро этиш муассасалари ва пробация органларида жазо ўтаетган ҳамда қилишига чин кўнгилдан пушаймон бўлган ва тузалиш йўлига қатъий ўтган 402 нафар шахс афв этилди.

Афв этилганларнинг 17 нафарини чет эслуарлари, 63 нафарини абл, 26 нафарини 60 ёшдан ошган шахслар ҳамда 19 нафарини тақиқланган ташкилотлар фаолиятида катнашган шахслар ташкил этиади.

Фармон ижроси юзасидан афв этилган шахсларни оиласи ва яқинлари бағрига қайтириш, ижтимоий ҳаётга мослашиб, фойдали меҳнат билан шугулланишлари, соглом турмуш тарзини йўлга кўйиб, жамиятида муносабиб ўрин топишлари учун уларга кўмак берниш бўйича масъул вазирlik ва идораларга тегиши топшириклар берилди.

Афв этилган шахсларнинг 128 нафари асосий жазондан тўлиқ озод этилди.

ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚИГА БАЙРАМ ТАБРИГИ

Қадрли ватандошлар!

Сиз, азизларни, сизларнинг тимсолигизда кўпмиллати туфайлини мамлакатимиз ҳаётидаги улуғ тарихий сана – Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганинг 30 йиллик байрами билан чин қалбимдан самимий муборакбод этиб, барчангизга ўзимнинг чукур ҳурматим ва энг тилакларимни изҳор этаман.

Ҳалқимизнинг хоҳиш-иродаси билан танлаб олинган ҳуқуқий-демократик давлат, эркин фуқаролик жамияти барпо этии ўйлуда мустаҳкам хуқуқий пойдевор бўлиб келаётган Асосий қонунимизнинг миллий таракқиётимиздаги ўрни ва аҳамияти бекиёсdir.

Мустақилларимизнинг дастлаби йилларида, фоят оғир ва мурakkab бир шароитда қабул килинган Конституциямиз берган ҳуқуқ ва имкониятлар туфайли эл-юритимизнинг фидо-корона меҳнати билан ўтган даврда ҳаётимизнинг барча соҳа ва тармоларида улкан ютуқ ва натижаларни кўлга киритдик.

Ана шундай мустаҳкам ҳуқуқий асосга таяниб, кейинги йилларда мамлакатимизда кенг

қўламли демократик ислоҳотлар жадал амалга оширилмоқда.

Энг ҳуқуми, ижтимоий-сиёсий ҳаётимизнинг мазмуни, ватандошларимизнинг онгу тафаккури, дунёкараши тубдан ўзгармоқда. Юртимизда яшатётган ҳар бир фуқаро, миллиати, тили ва динидан қатъи назар, жамиятимизнинг тенг ҳуқуқи аъзоси, ўз тақдирининг чинакам эгаси, мамлакатимиздаги барча ҳуқути ўзини нафақат даҳлдор, балки бу жараёнларнинг бевосита иштирокчisi, эркин ва бунёдкор инсон сифатида хис этмоқда.

Ҳалқимиз сиёсий-ҳуқуқий тафаккурининг юксак намунаси, инсон ҳуқуқ ва эркинликларининг қонуний кафолати бўлган, биз учун озод ва обод ҳаёт куриши ўйлани очиб берган Конституциямиз билан шу боис ҳар қанча фаҳрлансак, фурулансак, арзийди, албатта.

Муҳтарам дўстлар!

Дунё миқёсида "Янги Ўзбекистон" деган ибора пайдо бўлиб, Ватанимизнинг ҳалқаро майдондаги нуфузи ва обрё-эътибори тобора ортиб боромоқда.

Барчангиз ҳабардорсиз, шу

қунларда мамлакатимизда Асосий қонунимизга ўзgartishi ва қўшимчалар кириши бўйича мухоммадалар давом этмоқда. Ушбу конституциявий ислоҳотларни Янги Ўзбекистон тараққиёт стратегиясининг мазмуни ва мантиғи, ҳалқимиз билдираётган талаб, истак ва таклифлар, мухтасар айтганда, шиддат билан ўзгараётган даврнинг ўзи такоҳо этмоқда.

Шу сабабли ҳозирги вактда "Инсон – жамият – давлат" деган тамомий Конституциямиз ва қонуларимизга, кундалик ҳаётимизга чукур сингнидишмиз зарур.

Шуни алоҳида таъкидлаш лозимки, инсон, унинг ҳаёти, ҳуқуқ ва эркинликларини химоя қилиш, қонуний манфаатларини таъминлаш, инсон қадрини улуғлаш бу борадаги ислоҳотларимиз марказига олиб чиқилмоқда.

Жумладан, ижтимоий давлат тамомили, оила институтининг конституциявий асосларини мустаҳкамлаш, кекса авлод ва таълим масканларида, хона-донларда Конституция байрами, эҳтиёт чораларига амал килган ҳолда, кўттаринки руҳда нишонланмоқда.

Биз яқинлашиб келаётган янги – 2023 йил учун улкан дас-

маданиятни ривожлантириш, фуқароларнинг экологик ҳуқуқларини таъминлаш, экологик мувозанати сақлаш, фуқаролик жамияти институтлари ҳамда маҳалланинг ҳуқуқ ва ваколатларини кенгайтириш, оммавий ахборот воситалари эркинлигини таъминлаш каби кўплаб принципиал аҳамиятга эга масалалар Асосий қонунимизда мурхлаб кўйилмоқда.

Бу жараёнда сиз, азиз ватандошларимиз – турли касб ва ижтимоий гурухга мансуб фуқароларимиз томонидан билдирилган барча тақлиф, фикр ва мулоҳазалар албатта инонгатда олиниада ва Конституция лойиҳаси умумхалқ референдумига олиб чиқилади.

Айни шу асосда Боз қонунимиз чинакам ҳалқ Комуси, чинакам ҳалқ Конституцияси бўлади.

Хурматли юртошлар!

Пандемия шароитига қарарасдан, мамлакатимизда меҳнат жамоатларида, маҳалла ва таълим масканларида, хона-донларда Конституция байрами, эҳтиёт чораларига амал килган ҳолда, кўттаринки руҳда нишонланмоқда.

Биз яқинлашиб келаётган янги – 2023 йил учун улкан дас-

ва режаларни тузмоқдамиз. Конституциямизда белгилаб олаётган эзгу максадларни рўёбга чиқариш, юртимиздаги тинчлик ва барқарорликни, миллатлар ва динларро дўстлик ва ҳамхизатларни янада мустаҳкамлаш, аҳоли фаровонлигини ошириш, янги уйжойлар барпо этиш, иш ўринларини кўпайтириш бўйича катта-катта вазифалар бу дастурларда ўзининг аниқ ифодасини топмоқда.

Ишончим комилки, барчамиз бир тану бир жон бўлиб, фидокорона меҳнат қилиб, ўз олдимизга қўйган юксак марраларга албатта эришамиз.

Азиз ва муҳтарам ватандошлар!

Сизларни, бутун ҳалқимизни Конституциямизнинг кутлуг байрами билан яна бир бор савимий табриклаб, барчангизга сиҳат-саломатлик, оилаий баҳт, хонадонларингизга файзу барака тилайман.

Ҳалқимиз тинч, юртимиз омон бўлсун!

Барчамизни Яратганинг ўзи паноҳида арасасин!

Шавкат МИРЗИЁЕВ,
Ўзбекистон Республикаси
Президенти

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 30 йиллигига

Бундан ўттиз ўил муқаддам ўзбек давлатчилиги ривожининг тарихий тажрибасига таянилган ҳолда, ҳалқаро ҳуқуқнинг умумъэтироф этилган қоңидарли акс этирилган, демократия ва ижтимоий адолат тамоиллари синггирилган ўзбек ҳалқининг кўп асрларик ҳоҳиши-продасини ифода этиувчи мустақил мамлакатимизнинг Конституцияси қабул қилинган эси.

Келажак маёғи

Мен амалиётчи ҳуқуқшунос сифатида демократик ҳуқуқий давлатда фуқароларнинг муносабиб ҳаёт кечириши, мамлакат тинчлиги ва миллий тутублигини таъминлаш учун мустаҳкам асос бўлиб ҳизмат қилиувчи Конституциямизнинг дастлабки лойиҳасини ишлаб чиқиши, сўнгра жамоатчилик мухоммасидан ўтказилиб, тақомиллаштирилган ҳолда қабул қилиш жараёнларида давосита иштирок этиш баҳтига мусяссар бўлганиман.

Асосий қомисимиз қабул қилинганинг 30 йил тўлиши муносабати билан айрим фикр ва мулоҳазаларимни билдиришина фахрий судьялик бурчим деб билдим.

Адолатли фуқаролик жамияти ва демократик ҳуқуқий давлат қуришнинг дастлабки қадамларидан биро бўлган фуқароларнинг сиёсий-ҳуқуқий тафаккурининг юксак намунасини ифода этиувчи мустақил мамлакатимиз Конституциясини яратиш ва ҳаётга татбиқатишидек мухим сиёсий жараёнларда давлатимиз раҳбари Шавкат Мирзиёев ҳам

Убайдулла МИНГБОЕВ,
Ўзбекистон Судьялари
Ассоциацияси раиси,
Ўзбекистонда хизмат кўрсатган юрист

(Давоми 2-бетда) ►

Конституция ва қонун устуворлиги

Ҳар бир мамлакат эркин ва фаровон жамиятинишилар экан, бу ўлдаги улуғвор мақсади ҳамда эзгу истак-интишишларини, аввало, ўз Конституциясида белгилайди. Зоро, Конституциянинг мамлакат тараққиёти, жамият ривожи ҳамга инсон ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлашага аҳамияти бекиёсdir.

Айни пайтда ҳалқимиз сиёсий-ҳуқуқий тафаккурининг ёрқин ифодаси билдирилган 30 йиллик байрами кенг нишонланмоқда. Ўттиз ўил – тарих учун бир лаҳза, холос. Шу қисқа даврда мамлакатимиз мустақил ва суверен давлат сифатида шаклланниб, жаҳон ҳаммакиётидан муносабиб ўрин эгаллади, милий ҳуқуқ ва қонунчилик асосларини шакллантирилди.

Конституциямиз мустақил даврда амалга оширилган демократик ислоҳотлар ҳамда уларнинг қонунчилик асосларини яратишнинг бош ҳуқу-

Робахон
МАХМУДОВА,
Олий суд раисининг
биринчий ўринбосари

унинг ҳуқуқ ва эркинликл

Тарих тилсими

Бобур Мирзонинг дилбар фарзанди

ёхуд Гулбаданбеким ким бўлган?

Xинистонга ўирик салтанат барпо этган буюк ажодимиз Захиридин Бобур ҳаёти, ижоди ва бошқарув санъати неча асрлардан бўён жаҳон илм-фани эътиборини ўзига жалб этиб келмоқда. Машхур тарихчilar Мирхонг, Ҳондамир, Биноий, Муҳаммад Ҳайдар Абул-Фазл Алломий, Сунъон Раи Мунши қаламига мансуб тарихий асарлар ҳамда "Бобурнома"га бу ҳақса кўплаб қумматли маълумотлар ўз аксини топган.

Бобур Мирзонинг қизи Гулбаданбеким қаламига мансуб "Хумоюннома" тарихий асари ҳам шундай нобеъ тарихий манబлар сирасига киради.

1527 йили марта Захиридин Муҳаммад Бобур Ҳиндистоннинг Сикри шаҳрида рожа Рано Санғони енгиш, Шимолий Ҳиндистондан ўз хукмонлигини мустаҳкамлагат, Кобулга мактуб йўллаб, барча қариндош-уруглари, дин ва давлат арабблари, сайдлар, олимлар ва шоирлар, ҳарам аҳли — аёлларни ўз хузурига чакирган. Гулбаданбекимнинг ёзишича, Кобулдан Ҳиндистонга йўл олган маҳсус карвон ичидан Бобур Мирзо хонадонига мансуб 96 нафар аёл ҳам бўлган. Гулбаданбекимнинг ўзи аввал Бобур саройи, сўнг Хумоюн подшоҳ (1530-1556) ва Акбаршоҳ (1556-1605) паноҳида умр кечирган.

Шу ўринда айтиб ўтиш керакки, Захиридин Бобур Гулбаданбеким учун нафакат севимила ота, балки ўз даврида ягона тарихнавис олима бўлиб етишида мухим ўрин тутган устоз ҳам бўлган. Чунки Гулбаданбеким Шимолий Ҳиндистон халклари тарихининг Хумоюн хукмонлик кираган давр (1530-1556) тарихига бағиш-

ланган нодир асар — "Хумоюннома" муаллифи. "Хумоюннома" Ўрта Осиё ва Ҳиндистон тарихига тааллукли нодир тарихий-этнографик ва маданий манба ҳисобланади.

"Хумоюннома"нинг Бобур Мирзо давридаги Ҳиндистон тарихига бағишланган қисми фақат 38 та саҳифадан иборат. Форс-дари тилида ёзиғлан "Хумоюннома"нинг услуби ва воеалар баёни "Бобурнома" билан жуда ўшаш. Бу Гулбаданбекимнинг "Бобурнома"нинг ўзбек тилидаги энг дастлабки нусхаларидан бирини кунт билан ўқиб чиққани ва ўзининг она тили бўлган ўзбек тилини ниҳоят яхши билганидан далолатдир. Буни "Хумоюннома"да учрайдиган ўзбек тилидаги айрим имборалар ҳам яқол тасдиқлайди. Шу билан бирга, "Хумоюннома"да "Бобурнома"да учрамайдиган шундай ҳикоялар ҳам борки, уларда Гулбаданбекимнинг ўзига хос илм-идроқи, таъсирчан қалби харорати сезилиб туради. "Хумоюннома"нинг Захиридин Бобур даврига багишланган қисми Бобурнинг вафот этиши билан боғлиқ воеалар билан якунланади. Гулбаданбеким отасининг вафоти тарихини ёзар экан, отаси ўлими арафасида қадронала-

ри, қариндош-уруглари, оила аъзоларининг кечирган мусибат ва юрак дардларини шундай баён қиласиди. Бу сатрларни ўқиётган ҳар бир киши худди ўша дақиқаларда шахсан ўзи иштирок этётгандек хис қиласиди. Бундай юксак маҳорат факат Гулбаданбекимнинг ўзигагина хосиди.

Гулбаданбекимнинг "Хумоюннома"да келтирган маълумотлари орасида отаси Захиридин Муҳаммад Бобур ва акаси Хумоюн давридаги Ҳиндистоннинг ички ва ташки сиёсий ҳаётига оид ҳикоялар ниҳоятда мухим. Масалан, унинг Аградан Депалтурга қўлган сафари тафсилоти ёки унинг Гвалиор, Сикри (ҳозирги Фатхпур Сикри), Агра шаҳарларидан амалга оширган курилишлари баёни шулар жумласидан.

Гулбаданбеким акаси Хумоюн, сўнгра Акбаршоҳ даврида Ҳиндистонда давлат ишларига фаол аралашган, айрим холларда саройдаги ўзаро муносабатларни ҳал қилишда унинг фикр ва мулоҳазалари катта аҳамият касб этган.

Гулбаданбеким "Хумоюннома"да Хумоюн даврида Ҳиндистон ва Кобул улусидан рўй берган сиёсий курашлар ва ака-үқаларнинг ўзаро таҳт учун келган уруслари тафсилоти орасида ўша замон ижтимоӣ ҳаёти, ўй-рўзгор буюмлари, тўй ва аза муносабатларни ҳол қилишда бирини кунт билан ўзига ҳикоялар ҳам борки, уларда Гулбаданбекимнинг ўзига хос илм-идроқи, таъсирчан қалби харорати сезилиб туради. "Хумоюннома"нинг Захиридин Бобур даврига багишланган қисми Бобурнинг вафот этиши билан боғлиқ воеалар билан якунланади. Гулбаданбеким отасининг вафоти тарихини ёзар экан, отаси ўлими арафасида қадронала-

лаш ҷораларини ёритиш қизиқтирган. Шу боис унинг ўзи ҳақидаги маълумотлар ана шу сиёсий воеалар баёнида камдан-кам учрайди.

Гулбаданбеким "Хумоюннома" сатрларида нозик таъби, ўтиқ дид ва фаросатли, ўз даврининг мурakkab ижтимоӣ-сиёсий жараёнларига ақл-идроқ билан баҳо бера оладиган олима сиғатида гавдаланадиган.

Гулбаданбекимнинг Хумоюн Мирзо ва-фотидан сўнг Акбаршоҳ саройида яшаган, унинг меҳр-муҳаббатига сазовор бўлган. Тарихий манбаларда у 1576 йил Маккага Португалия орқали етиб боргани ва қайтишда Адан қирғогида кема гарк бўлган сабабли бу ерда узоқ қолиб кетгани ва ниҳоят, 1582 йили Аграга сог-саломат қайтиб келгач, 1603 йил 80 ёшда вафот этгани ҳақида маълумотлар бор. Унинг тобутини Акбаршоҳ катта ҳурмат билан ўғли ўрнида ўз елкасида кўтариб дағн қилган.

Ақл-заковат, нозик таъб ва юксак тафаккур махсуси бўлган "Хумоюннома" Гулбаданбекимнинг номини тарихи саҳифаларига мурхлади. У аёл киши бўлишига қарамасдан, Захиридин Бобурнинг ҳақиқиётини айрим Ҳиндистоннинг Ҳумоюн Мирзонинг Хинидистонда давлатни мустаҳкам-

да кўтариб дағн қилган.

Мавжуда ПЎЛАТОВА,

Тошкент туманинадаги

16-умумталим мактаби ўқитувчиси

Жиноятга жазо муқаррар!

Нафс балоси

ҳамтовоқларнинг юзини шувут қилди

◀ (Бошлиниши 3-бетда)

Бирок у гап орасида мушук ҳам офтобга бекорга чиқмаслигини писандо қилиб, ўзининг "хизмат" ҳақини 700 АҚШ долларига баҳолайди. Ўз навбатида, Санжар Матёкубов иккى кўшнининг таъмагирлик килаётганини англаб етгач, бу ҳақда тегишилди идорага ариза билан муроҳаёт қиласиди. Ҳамтовоқлар ўзаро келишувга биноан 700 АҚШ долларини мидоридаги пулнинг 300 долларини олаётган вақтида кўлга олди. Шундай сўнг уларга нисбатан жиноят иши қўзатиди.

Судда С.Даминов ва Ж.Болтабоев ҳам айбига икор бўлиб, қилимишларидан пушаймон эканини маълум килди.

Судда С.Даминов ва Ж.Болтабоев ҳам айбига икор бўлиб, қилимишларидан пушаймон эканини маълум килди.

Суд жиноят ишини кўриб чиқиши жаравёнида аниланган холатлар, маълум бўлган ва ўз ислобини топган факлар, далиллар, гувоҳлик кўрсатмаларига таянган ҳолда хукм чиқарди. С.Даминов ва Ж.Болтабоевга 3 йил-у 6 ой муддатга озодликни чеклаш жазосига хукм кўшиши мумкин.

Р.Ахмедов ва Ж.Самадов 2 йил-у 2 ой муддатга озодликни чеклаш жазосига хукм килинди.

Бироннинг мулкига кўз олайтириш ҳамиша аянчили ва ачинари яқун топади. Буни баёни этилган воеалар тафсилоти ҳам яққол тасдиқлайди.

Ундан тегишилди хулоса чиқарни, сабок олиш — бу бошқаларнинг ихтиёрига ҳавола.

Зеро, нафс куткусига умаслик учун ҳар доим хушёр бўлиш зарур.

Жамол ЖУМАНИЁЗОВ,
жиноят ишлари бўйича
Янгиариқ тумани суди раиси

Қилмиш-қидирмиши

«Эски одат» касри

судда фирибгарга қонуний жазо тайинланди

Бир кимса битта жинои

қилмишга жуда кўп бора

қўй уриши мумкини?

Ха, ҳаётда сўқир кўзи

очилмайдиган,

қилмишларидан тегишили

хулоса чиқариб олиниши

хаёлига келтиримайдиган

қимсалар ҳам учраб турди.

Масалан, пойтахтимизнинг

Белтепа даҳасида яшовчи, 54

ёшли Б.Миродилов (исм-

шарифлар ўзгартирилган)ни

шундай қимсалар тоифасига

қўшиши мумкин.

Нега деганда, Б.Миродилов

2009 йилдан бўйноз эмас, нақд

11 марта фирибгарлик жинои

тидорига оид этганин юнан

хонуний таъсирни таъсирни

билишни таъсирни таъсирни